

İnceleme

TUIK - Türkiye Sağlık Araştırması - 2025

Turkish Health Survey 2025-Turkish Statistical Institute (TURKSTAT)

Erhan Eser^{ID}*Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, İzmir, Türkiye*

Öz

TUIK, 2012 yılından bu yana iki ya da üç yılda bir yaptığı ve sonuçlarını kendi ağ sitesinde özet olarak yayınladığı 2025 Türkiye Sağlık Araştırması (TSA) sonuçlarını yine bir bülten ile duyurmuştur. Bu araştırmada derlenen değişkenler: 0-14 yaş grubundaki çocuklar için genel sağlık durumu, boy, beden ağırlığı bilgileri, anket tarihinden önceki 6 ay süresince geçirdikleri hastalıklar ve tedavi görme durumları, günlük aktivitelerini yürütmedeki fonksiyonel yeterlilikleri gibi değişkenler elde edilebilmektedir. Araştırmada 15 ve üzeri yaştaki bireyler için genel sağlık durumu, kronik hastalıkları, günlük aktivitelerini yürütmedeki fonksiyonel yeterlilikleri, kişisel bakım, sağlık hizmetleri kullanımı, ilaç kullanımı, yapılan aşılar ve ölçümler ile boy ve kilo bilgileri, sigara ve alkol kullanımı ile yine bu alandaki pek çok değişken elde edilebilmektedir, ancak TUIK haber bülteninde bu değişkenlerin bazılarına yer verilmemiştir. Bu nedenle Sağlık Araştırmasının toplumun sağlığı açısından yeterince kapsayıcı olmadığını söyleyebiliriz. TNSA'nın 2023 yılında yapılamaması nedeniyle Sağlık politikası ile ilgilenenler gözünde 2025 TSA önemli bir ilgi odağı olabilirdi. Aşağıda izleneceği gibi bu araştırmanın bu ilgiyi ne kadar hakettiği ve devletin ürettiği hizmet verilerinin analizini yapan TUIK'in gerek araştırma kurgusunda gerek sonuçların analizi ve yayınlanmasında (TUIK tarafından yayınlanan Türkiye Sağlık Araştırmalarının hiçbirini yayın haline getirilmemiştir ve sadece bir veri seti olarak web sitesinde sunulmaktadır) işi ne kadar ciddiye aldığı bizim için bir soru işaretidir. Her ne kadar TUIK verilerinin bütünüyle yetersiz ve eksik olduğu görüşüne katılmasam ve bu ulusal veri tabanının ürettiği verilerden maksimum düzeyde yararlanmamızın gerekli olduğunu düşünsem de TUIK'in bu konuda bilim çevrelerinin yapıcı uyarılarını dikkate alarak başta Sağlık Bakanlığı ve Üniversitelerle olmak üzere bu alanda diğer yetkin kuruluşlarla işbirliği içinde çalışması gerektiğini söyleyebiliriz.

Anahtar sözcükler: toplum sağlığı, nüfus ve sağlık araştırması, davranışsal sağlık risk faktörleri

Abstract

The Turkish Statistical Institute (TUIK) has announced the results of its 2025 Turkey Health Survey (THS), which it conducts every two or three years since 2012 and publishes summaries of its results on its website, via a bulletin. The variables collected in this survey include: general health, height and weight information, illnesses and treatments received in the six months prior to the survey date, and functional abilities in performing daily activities status for children aged 0-14. For individuals aged 15 and over, general health status, chronic diseases, functional abilities in performing daily activities, personal care, use of health services, medication use, vaccinations received, height and weight information, smoking and alcohol use, and many other variables in this area can be obtained from the research. However, some of these variables were not included in the TUIK news bulletin. Therefore, we can say that the Health Survey is not sufficiently comprehensive in terms of public health. Given that the 2023 TDHS could not be conducted, the 2025 THS could have been a significant focus of attention for those interested in health policy. As will be seen below, it is questionable how much this research deserves this attention, and how seriously TUIK (Turkish Statistical Institute), which analyzes the service data produced by the state, takes the matter, both in the design of the research and in the analysis and publication of the results (none of the Turkey Health Surveys published by TUIK have been published; they are only presented as a data set on its website). Although I do not agree with the view that TUIK data is entirely inadequate and incomplete, and I believe that we should make maximum use of the data produced by this national database, we can say that TUIK should work in cooperation with other competent organizations in this field, primarily the Ministry of Health and universities, taking into account the valuable contributions of the scientific community.

Keywords: population health; demographic & health survey , behavioral risk factors

Geliş Tarihi / Received: 12.06.2026 **Kabul Tarihi / Accepted:** 13.07.2026 **Yayın Tarihi / Published:** 02.09.2026

Sorumlu Yazar / Correspondence: Erhan Eserr **Eposta:** erhanese@gmail.com

Sorumlu Editör / Handling Editor: Nuray Özgülнар

Atıf için / Suggested Citation: Eser, E. (2026). TUIK - Türkiye Sağlık Araştırması - 2025 .*Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni (SoSa)*, YAZ(19), 62-70.

Giriş ve Yöntem

Bu yazı elektronik olarak günlük internet gazetesi kimliği ile yayınlanan Alakarga dergisinin düzenli yayınlanan “Sayılarla Köşesi” için hazırlanmıştı. Ancak TUİK’in üç yılda bir yayınladığı bu “Türkiye Sağlık Araştırmasının (TSA)” sonuçları, ülkemizde beş yılda bir düzenli olarak yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmasının 2023 yılında yapılamaması ve son çalışmanın 2022 yılında yapılması (TUİK 2024) nedeniyle Sağlık politikası ile ilgilenenler gözünde önemli bir ilgi odağı olabiliirdi. Aşağıda izleneceği gibi bu araştırmanın bu ilgiyi ne kadar hakettiği ve devletin ürettiği hizmet verilerinin analizini yapan TUİK’ın gerek araştırma kurgusunda gerek sonuçların analizi ve yayınlanmasında (TUİK tarafından yayınlanan Türkiye Sağlık Araştırmalarının hiçbirini yayın haline getirilmemiş, sadece bir veri seti olarak web sitesinde sunulmaktadır) işi ne kadar ciddiye aldığı bizim için bir soru işaretidir. Her ne kadar TUİK verilerinin bütünüyle yetersiz ve eksik olduğu görüşüne katılmasam ve bu ulusal veri tabanının ürettiği verilerden maksimum düzeyde yararlanmamızın gerekli olduğunu düşünsem de bu konuda Türkkan’ın (Türkkan 2025) TUİK sağlık alanındaki verilerinin güvenilirliği konusunda yazdığı yazıda vurguladığı noktaları da dikkate almak gerektiğini düşünüyorum.

Bu yazıda TUİK’in 5 yılda bir yaptığı Türkiye Sağlık Araştırması 2025’in (TUİK, 2026) özet bulgularını TUİK’in yayınladığı Haber Bülteni (<https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53990>) aracılığı ile paylaşıyoruz. Rapordan seçtiğimiz bazı analizleri tablo ve grafikler halinde aslını değiştirmeden sunuyoruz, ancak yazıya okuma kolaylığını artırmak için bazı alt başlıklar ekledik. Bir sonraki araştırma 2029 yılında yapılacaktır. Haber bülteninde sunulan bilgilerin -ne yazık ki- sistematik bir yaklaşımdan uzak bir yapıda sunulduğunu görüyoruz. Araştırmaya konu olan değişkenlerin toplumun sağlığı açısından kapsayıcı olmadığı görülmektedir.

Değişkenler:

Meta veride ifade edilen DEĞİŞKENLER şunlardır: 0-14 yaş grubundaki çocuklar için genel sağlık durumu, boy kilo bilgileri, anket tarihinden önceki 6 ay süresince geçirdikleri hastalıklar ve tedavi görme durumları, günlük aktivitelerini yürütmedeki fonksiyonel yeterlilikleri gibi değişkenler elde edilebilmektedir. 15 ve üzeri yaştaki bireyler için genel sağlık durumu, kronik hastalıkları, günlük aktivitelerini yürütmedeki fonksiyonel yeterlilikleri, kişisel bakım, sağlık hizmetleri kullanımı, ilaç kullanımı, yapılan aşılar ve ölçümler ile boy ve kilo bilgileri, sigara ve alkol kullanımı ile yine bu alandaki pek çok değişken araştırmadan elde edilebilmektedir. Bunların bazıları Haber Bülteninde yer almasa da bu Sağlık Araştırmasının toplumun sağlığı açısından kapsayıcılıktan son derecede uzak olduğunu ifade edebiliriz.

Araştırmanın örneklem çalışmasında kullanılan çerçeve, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)”ne altlık oluşturan “Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT)”dır. TUİK bu çalışmada Veri

derleme sisteminin Örnek hane halkı adreslerinde yaşayan tüm 15 ve üzeri yaştaki bireylerle bilgisayar destekli yüz yüze görüşme tekniği ile veri toplandığını belirtmiştir. 0-14 yaş grubundaki bireylerin bilgilerinin ise çocuğa bakım sağlayan hane halkı üyelerinden alındığı vurgulanmıştır.

Daha ayrıntılı bilgilere kaynak bağlantısından ulaşılabilir.

Bulgular ve Tartışma

Obezite

Toplumdaki her Üç kişiden İKİSİ fazla kilolu/Obez ‘dir.

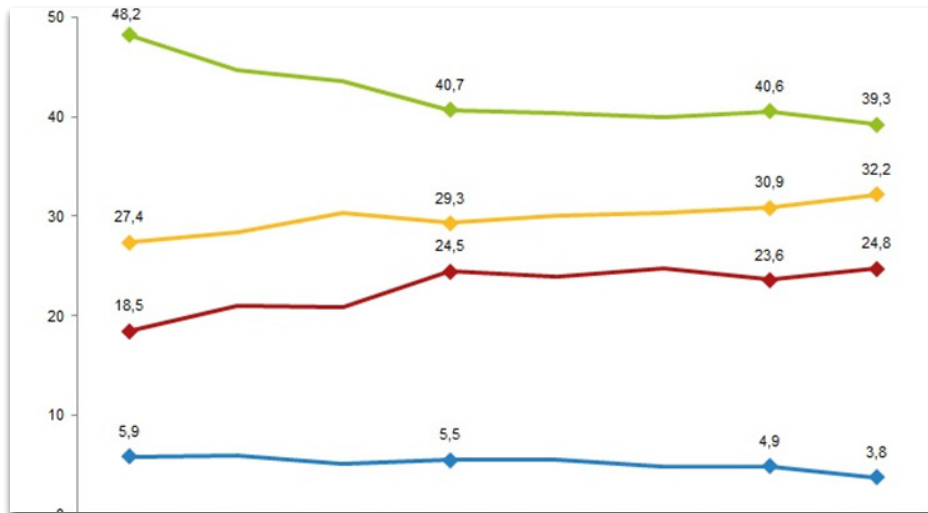
Obezite başlığı altında kullanılan kategorilerin bu alandaki genel terminolojiye uymadığı görülmektedir. Örneğin VKİ 25.1-29.99 aralığı için genel kabul gören ifade “Fazla Kiloluluk” iken burada “Obez Öncesi” terimi kullanılmıştır. Oysa ki fazla kilolu olmak önemli bir risktir ve genel karşılaştırmalarda Obesite ile birlikte değerlendirilir.

Boy ve kilo değerleri kullanılarak hesaplanan vücut kütle indeksi incelendiğinde; 15 yaş ve üzeri obez bireylerin oranı 2022 yılında %20,2 iken, 2025 yılında %21,8 oldu. Cinsiyet ayrımında bakıldığında; 2025 yılında kadınların %24,8’inin obez ve %32,2’sinin obez öncesi (Fazla kiloluluk+Obez birlikte %61.0) , erkeklerin ise %18,7’sinin obez ve %43,1’inin obez öncesi (Fazla kiloluluk+Obez birlikte %61.8) olduğu görüldü.

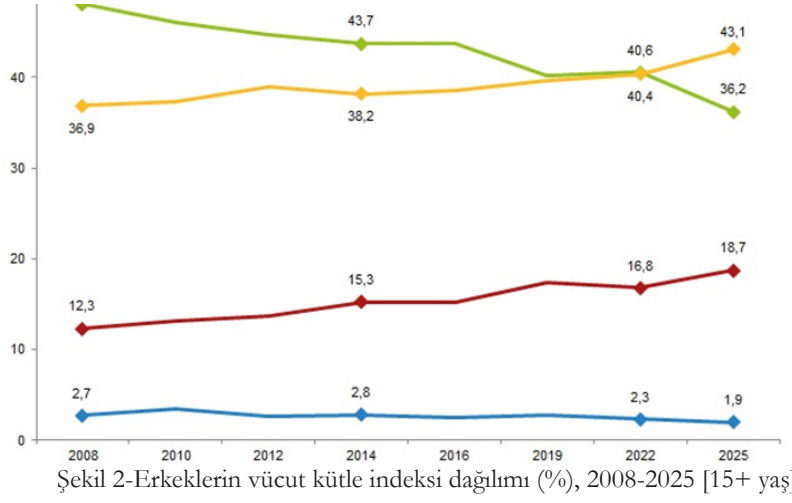
Bu bulguları değerlendirdiğimizde

1-Her Üç kişiden İKİSİ fazla kilolu ya da Obez’dir.

2- Kadınlarda Obezite erkeklere göre daha fazla. Ancak fazla kiloluluk erkeklerde daha fazladır. Bu bulgu STEPS Araş (Türkiye Hanehalkı Sağlık Araş) 2017- 2025 bulgularıyla tutarlıdır. (TC. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü , 2025).

Şekil 1-Kadınların vücut kütle indeksi dağılımı (%), 2008-2025 [15+ yaş]

Fizik Aktivite

Fiziksel aktivite yapmayanların oranı %86,6 oldu. Her 100 erkekten sadece 4'ü; Her 100 Kadından sadece 3'ü yeterli fizik aktivite yapıyor!

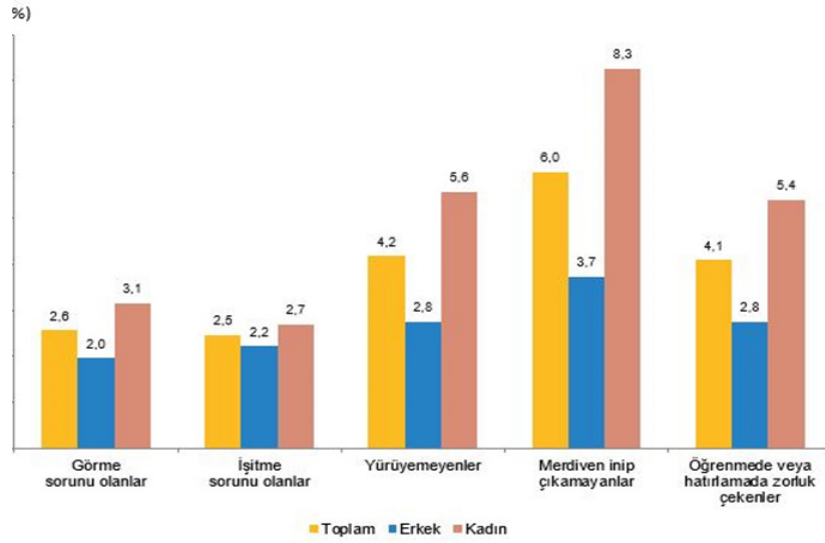
Aktivite yapmayan erkeklerin oranı 2022 yılında %85,3 iken, 2025 yılında %83,5 oldu. Kadınlarda ise bu oran %92,7'den %89,7'ye geriledi. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yetişkinlerin haftada en az 150 dakika orta şiddette aerobik fiziksel aktivite yapması önerilmektedir. Buna göre, haftada 150 ile 300 dakika arası fiziksel aktivite yapanların oranı 2025 yılında erkeklerde %4,1, kadınlarda %2,7 oldu.

Tablo 1-Sağlığı geliştiren aerobik fiziksel aktiviteye harcanan sürenin cinsiyete göre dağılımı (%), 2022, 2025 [15+ yaş]

Aktivite Süresi	2022			2025		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Aktivite yapmayan	89,0	85,3	92,7	86,6	83,5	89,7
60 dakikadan az	1,8	2,2	1,5	1,6	1,7	1,6
60 ile 150 dakika arası	4,3	5,5	3,2	5,5	6,7	4,3
150 ile 300 dakika arası	2,4	3,3	1,4	3,4	4,1	2,7
300 dakika ve üzeri	2,4	3,7	1,2	2,8	4,0	1,7

2.3 Engellilik

Engellilik ile ilgili verilerin ICF'e (Uluslararası İşlev Kaybı Sınıflaması) göre elde edilmemesi büyük bir yöntemsel eksiklik. 2002 Başbakanlık Türkiye Özürlülük araştırmasında toplumun yaklaşık %12'sinin özürlü olduğu bulunmuştur. Burada verilen rakamlar yıllar içindeki değişim açısından bir karşılaştırma olanağı vermemektedir (Şekil 3).

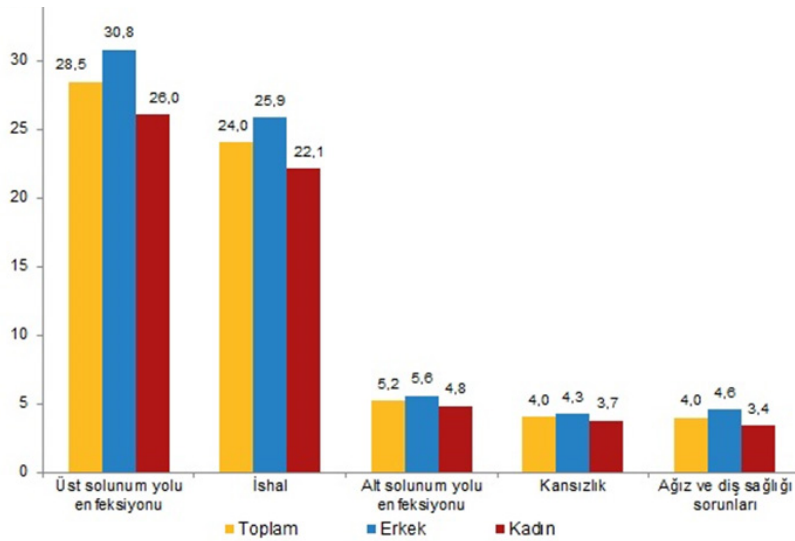

Şekil 3-Engellilik ile ilgili göstergelerin cinsiyete göre dağılımı (%), 2025 [15+ yaş]

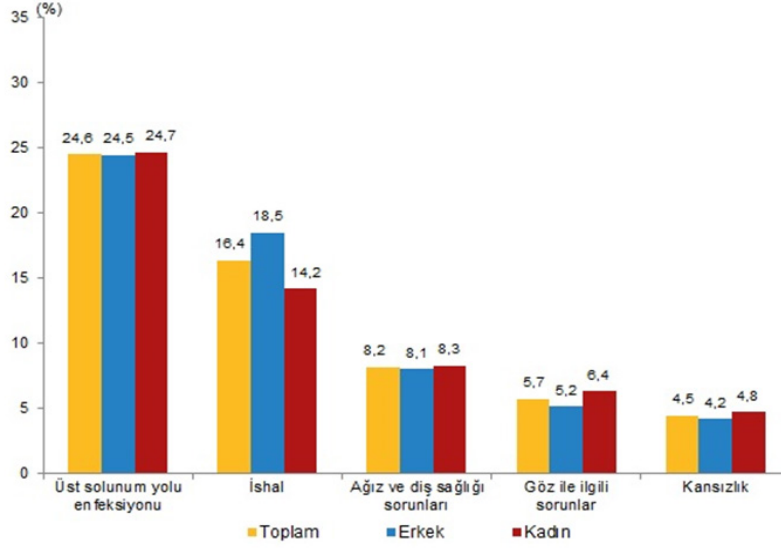
Çocukluk Dönemi Hastalıkları

Bu başlık altında sunulan bulgular içinde sadece İshaller ve Alt Solunum Yolu Hastalıkları (Zatürreler) önem taşımaktadır (Şekil 4,5). Ayrıca raporun bu başlık altındaki en büyük eksikliği “Bebek ve Çocuk Ölümlülüğü” Konusunda bir bulgu sunulmamış olmasıdır.

Çocuklarda son 6 ay içerisinde görülen hastalık türleri incelendiğinde, 2025 yılında 0-6 yaş grubunda en çok %28,5 ile üst solunum yolu enfeksiyonu görüldü. Bunu sırasıyla, %24,0 ile ishal ve %5,2 ile alt solunum yolu enfeksiyonu izledi. 2025 yılında 7-14 yaş grubunda da %24,6 ile üst solunum yolu enfeksiyonu ilk sırada yer aldı. Bunu sırasıyla; %16,4 ile ishal, %8,2 ile ağız ve diş sağlığı sorunları izledi.

(%), 2025, [0-6 yaş]

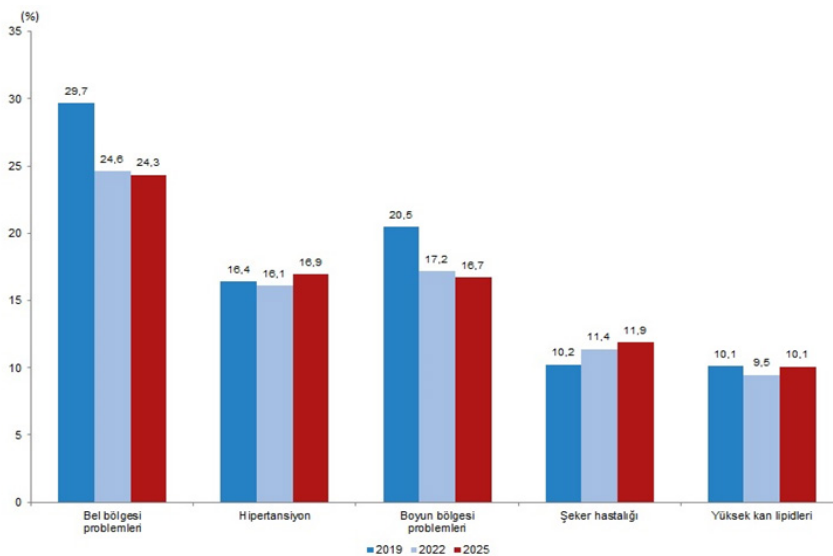

Şekil 5- Çocuk

[0-14 yaş]

Erişkinlerin Hastalıkları:

Erişkin Morbiditesinin sunulduğu bu bölüm de diğerleri gibi Standart göstergelerden uzaktır. Sağlık Bakanlığının Ulusal Hastalık Yüklü Çalışmasında kadınlar ve erkekler için en önde gelen hastalıkların sıralamasında İskemik Kalp Hastalıkları, Serobrovasküler hastalıklar, KOAH, Trakea, bronş ve Akciğer Kanseri, Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları, Hipertansif Hastalıklar, Trafik Kazaları ve Diyabet sıralanırken bu çalışmada TUİK -olasılıkla- bildirim dayalı bir sorgulama yaptığından raporda Sağlık göstergeleri içinde ön sıralarda olmayan yakınmalara yer vermiştir (Şekil 6). Bu veriler de hiçbir şekilde toplumun sağlığının değerlendirmesine önemli katkıda bulunamazlar.

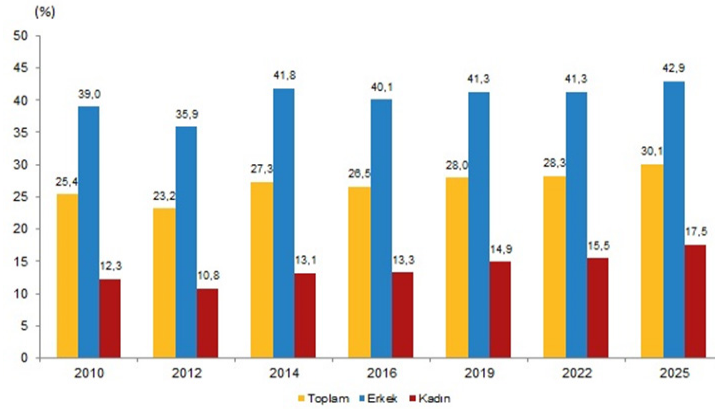

Şekil 6- Bireylerin başlıca hastalık/sağlık sorunlarının dağılımı (%), 2019, 2022, 2025, [15+ yaş]

Tütün kullanımı

Her gün tütün mamulü kullanan 15 yaş ve üzeri bireylerin oranı %30,1 oldu. Bu oran erkeklerde %42,9, kadınlarda ise %17,5 olmuştur. Sağlık bakanlığının tütün kullanımını önlemeye yönelik ciddi ve başarılı girişimlerin yarattığı olumlu gelişmenin ne yazık ki zaman içinde etkisini yitirdiği ve tütün kullanımının artmaya devam ettiği gözlenmektedir. Özellikle Kadınlardaki ciddi artış dikkat çekicidir (Şekil 7).

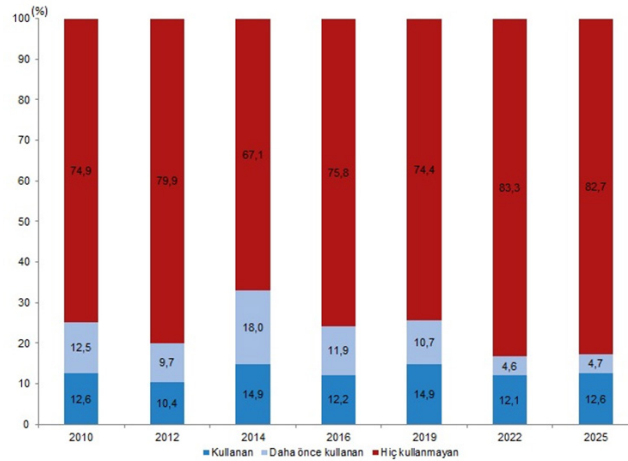
Her gün tütün mamulü kullanan 15 yaş ve üzeri bireylerin oranı 2022 yılında %28,3 iken 2025 yılında artarak %30,1 oldu. Bu oranın 2025 yılında erkeklerde %42,9, kadınlarda ise %17,5 olduğu tespit edildi. Tütün mamulü kullanmayan bireylerin (bırakanlar ve hiç kullanmayanlar) oranı ise, 2022 yılında %68,0 iken 2025 yılında azalarak %66,8 oldu.

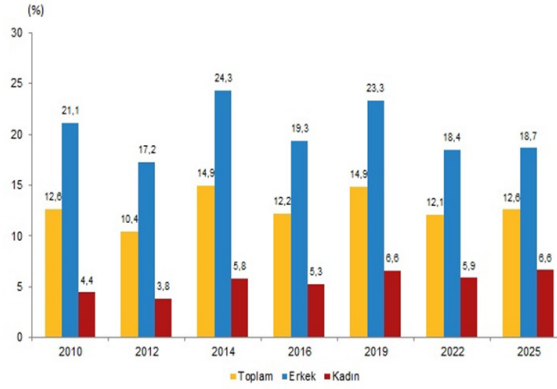

Şekil 7- Her gün tütün mamulü kullanan bireylerin cinsiyete göre dağılımı (%), 2010-2025, [15+ yaş]

Alkol kullanımı

Alkol kullanımının, son 15 yılda 2014 ve 2019 araştırmalarındaki %14 gibi artışlar dışında yaklaşık %13'lerde benzer bir seyir gösterdiği izlenmektedir (Şekil 8). Erkeklerde Alkol kullanımı son 6 yılda düşerken kadınlarda son 6 yıldır hafif bir yükseliş eğilimi gözlenmektedir (Şekil 9). Alkol kullanımı ile diğer (esrar, hap, eroin vb.) bağımlılık vericilerin arasında bir ilişki olduğu bilinmektedir. Bu raporda diğer (esrar, hap, eroin vb.) bağımlılık vericilerin kullanımı ile ilgili veri sunulmaması önemli bir eksikliktir.

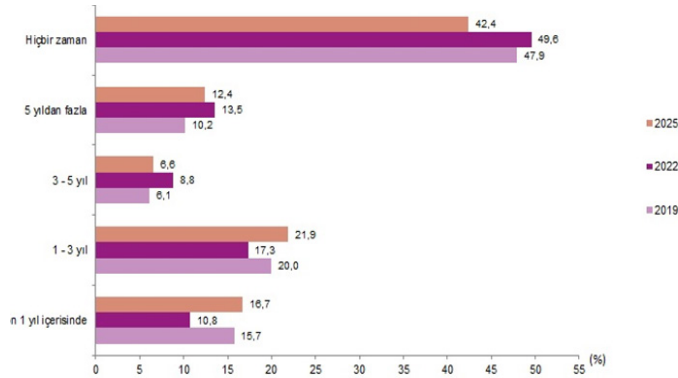

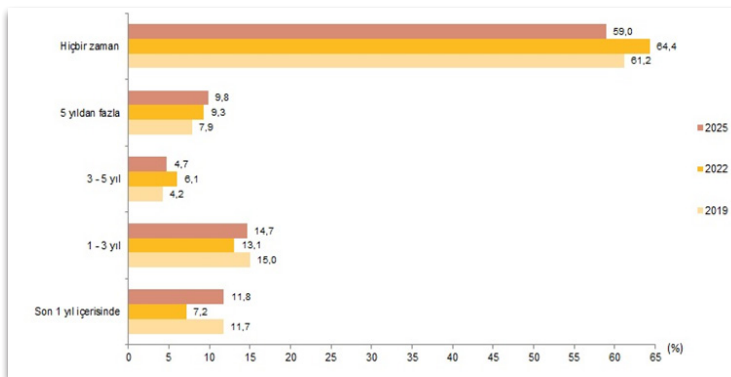
Şekil 9- Alkol kullanan bireylerin cinsiyete göre dağılımı (%), 2010-2025, [15+ yaş]

Kadın Kanserlerinde Taramalar

Meme Kanseri tarama kriterlerine göre 1-3 yıl içinde tarama yaptıranların yüzdesi önemlidir. Bu yüzdenin son 1 yıl içinde yaptıranlar da dahil edildiğinde %38.6 olduğu izlenmektedir (Şekil 10) Bunca çabaya karşın bu oranlar Meme taramalarında başka stratejilere yönelmenin gerekliliğini açıklıkla ortaya koymaktadır.

Şekil 10- Kadınların mamografi çekirme durumunun dağılımı (%), 2019, 2022, 2025, [40+ yaş]

Şekil 11- Kadınların smear testi yaptıрма durumunun dağılımı (%), 2019, 2022, 2025, [15+ yaş]

Sonuç

Sonuç olarak, TÜİK'in periyodik olarak yaptığı Türkiye Sağlık Araştırmaları (TSA) ulusal düzeydeki güncel bilgi birikimine önemli katkılarda bulunabilir. İki ya da üç yılda bir düzenlenen TSA'larının ciddi bir finansal maliyete yol açması nedeniyle bu araştırmalarda olabildiğince verimli ve kapsayıcı bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. 2025 TSA'ında "Sağlık" başlığı altında bazı önemli değişkenler sorgulanmamıştır. Bu çalışmalarda hangi değişkenlerin sorgulanacağına ve araştırmanın yöntemine, bu alanda yetkin ve deneyimli uzmanlardan (epidemiologlardan) oluşan bir araştırma grubu tarafından karar verilmelidir. Elde edilen sonuçlar mutlaka -tüm değişkenleri içeren- kapsamlı bir rapor halinde kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Sonuçları bir bültenle raporlamak ya da Meta Veri halinde TÜİK sitesinde ulaşma açmak yeterli değildir.

Her ne kadar TÜİK verilerinin bütünüyle yetersiz ve eksik olduğu görüşüne katılmasam ve bu ulusal veri tabanının ürettiği verilerden maksimum düzeyde yararlanmamızın gerekli olduğunu düşünsem de TÜİK'in bu konuda bilim çevrelerinin yapıcı uyarılarını dikkate alarak, başta Sağlık Bakanlığı ve Üniversiteler olmak üzere uzman kuruluşlarla işbirliği içinde çalışması gerektiğin söyleyebiliriz.

Kaynakça

- TÜİK, (2024) Türkiye Sağlık Araştırması 2022. Erişim bağlantısı: <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53990>. Erişim tarihi 11 06 2026.
- TÜİK, (2026) Türkiye Sağlık Araştırması 2025. Erişim bağlantısı: <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53990>. Erişim tarihi 11 06 2026.
- Türkkan A. (2025) Türkiye İstatistik Kurumunun Açıkladığı Sağlık Verisine Güvenilir mi? Toplum ve Hekim, 40(6): 472-80.
- TC. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2025). Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri Prevalansı 2025 (STEPS). Editörler: Mehmet Enes Gökler, Hamit Harun Bağcı, Kanuni Keklik, Toker Erguder, İlayda Üçüncü Sağlık Bakanlığı, Ankara, 2025. ISBN: 978-975-590-928-8.